

Euripidi

“Medea”

Struktura e subjektit të tragjedisë

1. PROLOGU

Skena paraqet një shesh ose një rrugë në Korint, përpara shtëpisë ku banojnë Medea me fëmijët dhe në sfond shtëpia.

Në prolog hyn mëndesha e fëmijëve dhe mallkon ekspeditën e argonautëve në Kolkidë, sepse ajo solli martesën e Medesë me Jasonin, pastaj krimin që bëri Medea kur u kthyen në Jolk, duke bindur vajzat e Peliut, mbretit të atyshëm ta vrisnin atë, gjë që solli më tej dëbimin e familjes së Medesë dhe Jasonit prej Jolkut në Korint, ku jetojnë tani.

Flet pastaj për fatkeqësinë e dytë, braktisjen e Medesë prej Jasonit, i cili tashmë jeton me vajzën e mbretit të Korintit, Kreonit dhe shpreh shqetësimin se mos zonja e saj, e tërbuar nga kjo tradhti, bën ndonjë vrasje për t’u hakmarrë.

Më tej hyn pedagogu, skllavi që kujdeset për fëmijët, dhe i rrëfen mëndeshës atë që ka dëgjuar në treg: Kreoni mbreti i Korintit, ka ndër mend ta dëbojë Medenë bashkë me fëmijët nga Korinti. Dhe për më keq, Jasoni s’duket të interesohet fare për fatin e tyre.

Mëndesha, e terrorizuar, i lutet pedagogut t’i shoqërojë fëmijët brenda në shtëpi dhe t’i mbajë sa më larg nënës së tërbuar, sepse ka frikë mos tërbimin e saj e shfryn mbi ta.

2. PARODIA

Ndërsa nga prapaskena (nga brenda shtëpisë) dëgjoen frikshëm vajtimet dhe mallkimet e Medesë, hyjnë në orkestër 15 vajza të reja korintiane, që përbëjnë korin e tragjedisë. I kërkojnë mëndeshës ta nxjerrë jashtë zonjën e saj, me premtimin se do ta ndihmojnë sa të munden.

3. EPISODET DHE STASIMAT

Episodi i parë

Medea shfaqet në skenë dhe duke iu drejtuar korit, flet për të shoqin që i shkatërroi jetën dhe për vendin e vështirë të gruas në familje e shoqëri. Pasi fiton simpatinë e vajzave të korit, u kërkon atyre të heshtin nëse tenton të ndëshkojë ata që e shkatërruan (Jasonin dhe familjen mbretërore të Korintit).

Në këtë çast hyn në skenë mbreti Kreon dhe urdhëron Medenë të largohet menjëherë nga qyteti bashkë me fëmijët, se ua ka frikën magjive të saj dhe dëshirës për t’u hakmarrë. Medea i përgjërohet ta lejojë të qëndrojë qoftë edhe një ditë, sa të përgatitë fëmijët dhe veten për t’u larguar. Kreoni, me zemër të rëndë, pranon t’i japë një ditë leje.

Pas largimit të Kreonit, Medea peshon mundësitë që ka dhe parashtron hollësisht planin e hakmarrjes.

Stasima e parë

Kur ajo hiqet mënjanë duke bluar planin e saj, vajzat e korit flasin për fatkeqësinë dhe vetminë e plotë të Medesë, e cila ka mbetur pa atdhe dhe tashmë edhe pa burrë.

Episodi i dytë

Në episodin e dytë hyn Jasoni dhe përpiqet t'i hedhë fajin asaj për dëbimin nga Korinti; sjelljes së saj të pamend, fjalëve dhe kërcënimeve kundër familjes mbretërore. I gjithë episodi shtjellohet si një polemikë e ashpër midis të dyve.

Në fund Jasoni ofrohet ta ndihmojë atë dhe fëmijët për t'u larguar, por Medea nuk e pranon dhe kështu ai largohet duke thirrur perënditë dëshmitare për qëllimet e tij të mira.

Fjalët e fundit të Medesë që e shoqërojnë deri në dalje dëgjohen si një profeci e frikshme: *Shko, bëje martesën dhe do të jetë e tillë, sa do doje të mos e kishe bërë kurrë.*

Stasima e dytë

Kori këndon për dhimbjen që sjell dashuria e vrullshme dhe e pakontrolluar dhe himnizon vlerat e qëndrimit gjakftohtë në jetë. Thekson rëndësinë që ka për njeriun vendlindja dhe vajton për të mjerën që është e huaj dhe nuk e mëshiron njeri.

Episodi i tretë

Në këtë episod hyn në skenë mbreti i Athinës, Egjeu dhe si e sheh Medenë në atë gjendje, e pyet dhe mëson gjithçka. I vjen keq dhe pranon kërkesën e saj ta presë e t'i japë strehë në Athinë, madje premtan dhe ta mbrojë nga armiqtë. Medea e mirëpret fjalën e tij, por e vë të betohet zyrtarisht për ato që thotë. Unë kam armiq të fuqishëm dhe të pasur, i thotë. Familjen e Peliut dhe Kreonin, të cilët mund të të urdhërojnë të më dorëzosh nëse nuk je i lidhur me be të shenjtë.

Pas largimit të tij, pra pasi ka siguruar daljen e shpëtimit, Medea i rrëfen hapur korit planin e saj makabër: do të vrasë gruan e re të Jasonit me një vello të helmuar, do të vrasë dy fëmijët e saj dhe pastaj do të largohet nga Korinti.

Vajzat e tmerruara të korit më kot mundohen ta bindin të mos e verë në jetë planin e saj.

Stasima e tretë

Kori çuditet si një qytet me kulturë dhe i civilizuar si Athina mund t'i japë strehë një vrasëseje si ajo. Përsërit lutjet ndaj Medesë që mos vrasë fëmijët dhe e mbyll me besimin se nuk do të mund ta kryejë dot një vepër aq mizore.

Episodi i katërt

Në episodin e katërt hyn në skenë Jasoni, kësaj radhe i thirrur prej Medesë dhe që është, me ç'duket, viktimi e parë e planit të saj. Ajo hiqet sikur është penduar për fjalët dhe sjelljen e saj në takimin e mëparshëm dhe i lutet të ndërhyjë te mbreti që, të paktën, fëmijët e tyre të mos dëbohen nga Korinti. Për këtë do t'i dërgojë ata me dhurata tek nusja e re (një vello të hollë dhe një kurorë floriri). Jasoni premtan të përpiqet të ndërhyjë tek mbreti Kreon.

Në fund të episodit dalin fëmijët me dhuratat, shoqëruar prej Jasonit, që pa e ditur, po nis serinë e vrasjeve me duart e tij.

Stasima e katërt

Kori tashmë ka humbur çdo shpresë dhe vajton për nusen e re që do të vdesë tragjikisht, për fëmijët e pafajshëm që do t'i vrasë e ëma, për Jasonin që do të humbasë grua e fëmijë dhe për Medenë vetë që do të bëhet vrasëse e fëmijëve të saj.

Episodi i pestë

Hyn pedagogu dhe i jep Medesë lajmin e mirë: dhuratat u pranuan, pra fëmijët shpëtuan nga dëbimi... por çuditet nga reagimi i saj. Në vend të gëzohet, ajo qan e vajton. Qan sepse e di që tashmë rruga e vrasjeve është pa kthim. Dhe ç'është më e keqja, radhën e kanë fëmijët.

Ky është episodi i dilemave të forta të Medesë. Në monologun e saj të gjatë katër herë ndërron mendimin midis dëshirës për hakmarrje dhe dashurisë së natyrshme për fëmijët e saj. Në fund shkon me vetëdije të plotë drejt përmbushjes së vendimit të saj: drejt krimit...

Stasima e pestë

Kori përsiat për vështirësitë dhe brengat e prindërve gjatë rritjes së fëmijëve të tyre.

Episodi i gjashtë

Hyn duke rendur në skenë një lajmëtar dhe rrëfen për spektatorët vdekjen e frikshme të nuses të Jasonit dhe babait të saj, mbretit Kreon nga dhuratat e helmuara të Medesë. Detajet e vdekjes së dyfishtë u ngjethin mishtë spektatorëve. Helmi i vellos që mbështjell trupin e viktimës i shkakton dhimbje të papara, i ngjitet pas mishit dhe e bën të kullojë si rrëshirë. Çdo përpjekje e viktimës për ta hequr, e bën atë të shkëputet nga eshtrat. Flaka e magjishme e kurorës e mbështjell të gjithën. Shërbëtorët shohin të tmerruar pa guxuar të afrohen e të ndihmojnë, por plaku, i ati, mbreti, që nuk di gjë dhe i hidhet përsipër ta ndihmojë, pëson të njëjtin fat me të.

Medea shokon lajmëtarin dhe spektatorët bashkë kur kënaqet me rrëfimin e tij. Madje i thotë se do të gëzohet dy herë më shumë nëse i thotë se vdekja ishte e llahtarshme.

Kori vajton për viktimat e hakmarrjes dhe Medea hyn në shtëpi duke i dhënë zemër vetes për të vënë në jetë hapin më të tmerrshëm të planit të saj makabër: vrasjen e fëmijëve.

Haj pra, zemër, armatosu! Pse të humbim kohë?

Shiko të harrosh sa i deshe djemtë, t'harrosh se i linde;

*Sa për sot të paktën harro q' i ke djem, pastaj merrja vajit,
se dhe në i vrafsh prapë do t'i duash.*

Stasima e gjashtë

Pas pak, nga brenda shtëpisë dëgjohen klithmat e fëmijëve që theren nga nëna e tyre.

Fjalët e djemve që i thërrasin për ndihmë korit (*Shpejt, shpejt, mbi kokë e kemi thikën*) dëgjohen qartazi dhe iu ngjethin mishtë spektatorëve.

4. EKSODI (EPILOGU)

Në pjesën e fundit të tragjedisë Jasoni, rend në skenë të shpëtojë fëmijët e tij nga furia e korinthasve që ndoshta mund të hakmerren mbi ta për vrasjen e familjes mbretërore. Por aty merr vesh nga kori që fëmijët nuk janë më; madje më keq akoma, i ka varur e ëma e tyre, gruaja e tij. I dërrmuar kërkon t'i shohë, t'i prekë e t'i puthë për herë të fundit, por Medea, hipur mbi një karrocë magjike tërhequr nga dragonj nuk ia jep as këtë kënaqësi. Nuk i lë as ngushëllimin e fundit t'i vajtojë e t'i varrosë, por i merr me vete trupat e tyre.

Në dialogun e fundit, Jasoni i dërrmuar para shtëpisë, Medea mbi karrocë me trupat e përgjakur të fëmijëve në krahë, akuzojnë njëri-tjetrin për atë ç'ka ngjarë.

Pas pak Medea largohet me karrocën që i ka dërguar i gjyshi, perëndia Helios dhe kori, i pamundur të shpjegojë me fjalë njerëzore atë që ka ndodhur, ia vesh atë vullnetit të perëndive.

<https://www.klasaletersi.com>